

УДК 346:91

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.11>**Олена Гончаренко,***докт. юрид. наук, доцент,**провідний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва**імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України***Олена Черненко,***канд. юрид. наук,**старший науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва**імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України***Олександр Ковалишин,***канд. юрид. наук,**старший науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки**Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва**імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України*

ПРАВОВА ПРИРОДА ТРИРІЧНОГО СТРОКУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 42 КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

Статтю присвячено визначенню правової природи трирічного строку, передбаченого частиною першою статті 42 Кодексу України з процедур банкрутства. Презумпція сумнівності правочинів поширює свою дію на правочини, що вчинені боржником: 1) починаючи з першого дня трирічного строку, що передував відкриттю провадження у справі про банкрутство, 2) завершуючи останнім днем перед відкриттям провадження. Особливий порядок визнання недійсними правочинів у сфері банкрутства суб'єктів господарювання жодним чином не впливає на стабільність суспільних відносин, оскільки є: 1) визначеним відповідно до законодавства України та у межах провадження у справі про банкрутство; 2) здійснюється відповідно до встановлених підстав за заявою арбітражного керуючого або кредитора; 3) здійснюється лише щодо правочинів, які вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство. Вказані ознаки характеризують визнання недійсними таких правочинів, як особливий механізм, що сприяє стабільності суспільних відносин, враховуючи сферу господарювання. Встановлено, що особлива правова природа трирічного строку, передбаченого ст. 42 КУзПБ, має враховувати таке: 1) об'єкт правовідносин, щодо якого він застосовується; 2) мету застосування; 3) суб'єктний склад; 4) підстави застосування. З'ясовано, що вказаний трирічний строк можна охарактеризувати як спеціальний процесуальний строк щодо реалізації компетенцій арбітражного керуючого та кредитора, який встановлений відповідно до закону. У цій ситуації не йдеться про визначення складу правопорушення або про зворотню дію закону, а встановлюється новий строк реалізації повноважень арбітражного керуючого або кредитора для захисту та збалансування прав усіх учасників процедури банкрутства. У КУзПБ відбулося розширення обсягу повноважень арбітражного керуючого та кредитора щодо звернення про визнання правочинів недійсними за рахунок подовження строку, що передував відкриттю провадження у справі про банкрутство до трьох років. Щодо трирічного строку, який передбачений статтею 42 КУзПБ, не встановлено спеціальних умов щодо його поновлення або подовження. Це особлива процесуальна норма, щодо якої мають бути визначені спеціальні умови поновлення або подовження.

Ключові слова: банкрутство, процедура банкрутства, арбітражний керуючий, кредитор, визнання правочину недійсним, строк, презумпція сумнівності правочинів.

Постановка проблеми. Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КузПБ) встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника – юридичної

особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи. Провадження у справах про банкрут-

ство регулюється КУзПБ, Господарським процесуальним кодексом України, іншими законами України. Пріоритетність КУзПБ визначається відповідно до *lex specialis derogat generali* щодо справ, пов'язаних з банкрутством. Враховуючи зазначене, норми, передбачені у КУзПБ, є спеціальними та підлягають застосуванню відповідного до визначених умов цим кодексом. Однак незважаючи на визначеність КУзПБ як пріоритетного перед іншими законодавчими актами України у регулюванні відносин, пов'язаних з банкрутством суб'єктів господарювання, певної правової кваліфікації потребує трирічний строк, передбачений частиною першою статті 42 КУзПБ, оскільки реальність його застосування породжує дискусію як у теоретичній, так і в практичній площині господарського права.

Питання банкрутства суб'єктів господарювання досліджувалися у працях: О.А. Беляневич, А.А. Бутирського, І.А. Бутирської, С.В. Жукова, Ю.В. Кабенюк, В.І. Крата, П.Д. Пригузи, Б.М. Полякова, Р. Б. Сабодаша, О.О. Степанова та інших. Однак залишаються невирішеними питання щодо поновлення або подовження трирічного строку, передбаченого частиною першою статті 42 КУзПБ, триває дискусія навколо його правової природи в аспекті визначення його як присічного, позовної давності або ж процесуального. Вказане і зумовило актуальність цієї статті та перспективи дослідження.

Метою статті є визначення правової природи трирічного строку, передбаченого частиною першою статті 42 КУзПБ.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1. та ч. 2 статті 42 КУзПБ правочини, вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані недійсними господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство за заявою арбітражного керуючого або кредитора [1]. На думку С.В. Жукова, «інститут визнання недійсними правочинів боржника у межах справи про банкрутство є універсальним засобом захисту у відносинах неплатоспроможності та частиною єдиного механізму правового регулювання відносин неплатоспроможності, що спрямована на дотримання балансу інтересів не лише осіб, які беруть участь у справі про банкрутство, а й осіб, залучених у справу про банкрутство, наприклад контрагентів боржника» [2].

Щодо визначення правової природи вказаного у статті 42 КУзПБ трирічного строку

не існує однозначності у науковій літературі. Відповідно до ч. 1 ст. 256 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Частинною першою ст. 258 ЦК України закріплюється, що для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

На думку О.О. Красавчикова, позовна давність є встановленим законом строком для захисту порушеного права шляхом пред'явлення позову до судового органу [3]. Доцільно також згадати думку М.Г. Масевич про те, що позовна давність встановлює строк для пред'явлення позову не лише особи, право якої порушене, а й іншої особи, пред'явленого в її інтересах [4, с. 134-135].

Позовна давність не є інститутом процесуального права та не може бути відновлена (поновлена) в разі її спливу, але позивач вправі отримати судовий захист у разі визнання поважними причин пропуску позовної давності (постанова від 09.04.2019 у справі № 908/32/15-р) [5].

У практиці Європейського суду з прав людини зазначається, що строки позовної давності «слугують декільком важливим цілям, зокрема, вони забезпечують правову визначеність і остаточність, захищають потенційних відповідачів від за давних вимог, яким було б важко протистояти, і запобігають несправедливості, що могла б виникати, якби суди мусили ухвалювати рішення стосовно подій, які мали місце в далекому минулому, і на підставі доказів, які вже могли б стати ненадійними й неповними з плином часу» [6].

Відповідно до ч. 2 ст. 42 КУзПБ правочини, вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, можуть бути визнані недійсними господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство за заявою арбітражного керуючого або кредитора, якщо вони завдали збитків боржнику або кредиторам, з таких підстав: 1) боржник безоплатно здійснив відчуження майна, взяв на себе зобов'язання без відповідних майнових дій іншої сторони, відмовився від власних майнових вимог. Визнання недійсними правочинів боржника в процедурі неспроможності (банкрутства) О.О. Степанов називає одним з найважливіших господарсько-правових засобів відновлення платоспроможності боржника [7, с. 97].

Таким чином, норма статті 42 КУзПБ встановлює: 1) можливість застосування способу захисту, передбаченого п. 2 ч. 2 ст. 16 ЦК України; 2) сумнівність правочину, вчиненого на безоплатній основі, або коли боржник взяв на себе зобов'язання без відповідних майнових дій іншої сторони, відмовився від власних майнових вимог; 3) можливість звернення з позовом про визнання правочину недійсним протягом (у межах) строку дії провадження у справі про банкрутство незалежно від тривалості в часі такого провадження.

На думку П.Д. Пригузи, строк, визначений ст. 42 КУзПБ, навряд чи можна кваліфікувати як позовну давність [8]. С.В. Жуков також ставить під сумнів можливість визнання строку, визначеного ст. 42 КУзПБ як спеціального строку позовної давності, зазначаючи при цьому, що строк, визначений ст. 42 КУзПБ, – це спеціальний строк захисту прав кредиторів, визначений законодавцем для забезпечення їхнього права на справедливую можливість задоволення їхніх вимог [2].

Наголошує на відмінності між строком позовної давності та строками правової презумпції сумнівності правочинів В.І. Крат: «Позовна давність – це строк захисту, в межах якого особа може звернутися до суду (ст. 256 ЦК України), а проміжок часу в один рік (прим. автора – стосовно ч. 1 ст. 20 Закону) лише «відіграє» допоміжну роль при встановленні правочинів, які можуть обстоюватися в процедурі банкрутства» [9].

О.А. Беляневич [10], Н. Камша [11], Б.М. Поляков [12] називають такий період «підозрілим». Так, О.А. Беляневич вказує на особливу природу цього строку та визначає як господарсько-правовий засіб, який спрямований на збереження майна боржника: «Оспорювання угод та дій боржника по виконанню зобов'язань у так званий підозрілий період є одним з важливих юридичних інструментів збільшення ліквідаційної маси боржника шляхом повернення до неї майна, переданого іншим особам, з метою захисту інтересів кредиторів. Норми статті 20 Закону про банкрутство можна вважати тим господарсько-правовим засобом, який спрямований на збереження майна боржника й істотно відрізняється від загальних підстав і наслідків недійсності правочинів у цивільному та господарському законодавстві» [10].

Поняття правової презумпції сумнівності правочинів при дослідженні угод боржника передбачає, що будь-який правочин боржника щодо відчуження ним свого майна, вчинений у підозрілий період, є сумнівним і може бути визнаний недійсним на підставі спеціальної норми закону. Детальніше

поняття правової презумпції сумнівності правочинів при дослідженні угод боржника розкрито у правових висновках Верховного Суду (постанова Верховного Суду від 30.01.2019 у справі № 910/6179/17) [13].

Презумпція сумнівності правочинів має певні часові рамки. Презумпція сумнівності правочинів поширює свою дію на правочини, що вчинені боржником:

1) починаючи з першого дня трирічного строку, що передував відкриттю провадження у справі про банкрутство,

2) завершуючи останнім днем перед відкриттям провадження.

При цьому слід зауважити, що КУзПБ не закріплює право кредитора (арбітражного керуючого) звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу в межах трирічного строку. Цим правом кредитор (арбітражний керуючий) може скористатися та звернутися до господарського суду як одразу після відкриття провадження за настання відповідних передумов у справі, так і дещо згодом. Незалежно від того, скільки триває провадження щодо визнання боржника банкрутом, презумпція сумнівності правочинів є чинною.

Таким чином, в юридичній літературі переважає думка, що «трирічний строк (річний строк за старим Законом) до відкриття провадження у справі про банкрутство», протягом якого правочини за участю боржника можуть бути визнані недійсними господарським судом, не належить до строків позовної давності.

Строк, визначений ст. 42 КУзПБ, – це строк, який встановлює, що будь-який правочин боржника щодо відчуження ним свого майна, є таким, який вчинений у підозрілий період, є сумнівним і може бути визнаний недійсним на підставі спеціальної норми закону. Тобто строк, визначений ст. 42 КУзПБ, встановлює темпоральні межі дії правової презумпції сумнівності правочинів.

На підтвердження відмінності строку, визначеного ст. 42, від строків позовної давності служить і той аргумент, що в межах трьох років, визначених ч. 2 ст. 42, кредитор (арбітражний керуючий) не може подати позовну заяву (заяву, вимогу) про визнання недійсним сумнівного правочину. Таке право на судовий захист у кредитора (арбітражного керуючого) виникає тільки з моменту відкриття провадження про визнання боржника банкрутом. Тобто моментом виникнення права на судовий захист щодо оскарження сумнівного правочину є день відкриття провадження по справі.

Закон не визначає чіткого строку в роках (місяцях, днях), протягом якого діє таке право

кредитора (арбітражного керуючого). Виходячи з мовного тлумачення формулювання «у межах провадження у справі про банкрутство» можна дійти висновку, що моментом закінчення строку права на судове оскарження сумнівного правочину є момент завершення провадження у справі про банкрутство.

Тому, видається, найбільш наближеним до цивільно-правового поняття строку позовної давності у змісті ст. 42 КУзПБ є формулювання «у межах провадження у справі про банкрутство».

Відповідно до п. 4 Перехідних положень КУзПБ з дня введення в дію цього Кодексу подальший розгляд справ про банкрутство здійснюється відповідно до положень цього Кодексу незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство.

Кодекс України з процедур банкрутства введений в дію 21 жовтня 2019 року, а набрав чинності 21 квітня 2019 року. Саме з 21.10.2019 року у арбітражного керуючого (кредиторів) виникає право на оскарження даного правочину. Відповідний строк завершується днем закриття провадження справи про банкрутство.

Слід зазначити, що законодавство України не визначає поняття присічного строку. Однак у правовій науці це питання широко обговорюється. Проф. В.В. Луць до таких строків відносив, зокрема, строк дії довіреності, бо з його закінченням припиняється право представника діяти від імені особи, яку він представляє. Також автор відносить до присічних строків строки для здійснення переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності. В.В. Луць вказує на те, що закінчення присічного строку зумовлює припинення суб'єктивного права. Про дострокове припинення права або виконання обов'язку можна говорити в разі, якщо воно настало до закінчення строку. Натомість право чи обов'язок, обмежені присічним строком, припиняються із закінченням строку. Але присічний характер того чи іншого строку має прямо впливати зі змісту відповідної норми закону або укладеного договору [14, с. 20].

Водночас трирічний строк, визначений ст. 42 КУзПБ, має певні спільні риси щодо теоретичних конструкцій присічного строку (визначення можливості кредитора звернення до суду щодо визначення правочину недійсним) та позовної давності (зовнішня форма – три роки), однак ні до присічного строку, ні до позовної давності його віднести не можна.

У зв'язку з цим слід враховувати особливий статус арбітражного керуючого. Через арбітражного керуючого здійснюється від-

носини між сторонами, господарським судом та іншими учасниками у справі про банкрутство. Як учасник провадження у справі про банкрутство, арбітражний керуючий набуває такого статусу лише після прийняття судом відповідного процесуального документа. При цьому ліквідатор у справі про банкрутство має самостійний статус як особа, що за рішенням суду зобов'язана належним чином виконувати свої повноваження в ході ліквідаційної процедури, зокрема ті, що спрямовані на формування ліквідаційної маси боржника [15; 16]. Слід звернути увагу на те, що арбітражний керуючий не може розглядатися як носій суб'єктивного цивільного права або цивільного інтересу, які порушені, оспорується або не визнаються, так само як і його дії щодо подання заяв про визнання правочинів боржника недійсними, не можуть кваліфікуватися як звернення із позовом (в його усталеному розумінні) [17]. У літературі було обґрунтовано позицію про те, що арбітражний керуючий є обов'язковим учасником провадження у справі про банкрутство, на якого покладається виконання завдань, для чого йому надається обсяг специфічних повноважень, зумовлених характером та спрямованістю справи про банкрутство. Арбітражний керуючий не може бути визнаний ані представником кредиторів, ані органом державної влади, ані органом юридичної особи – боржника, і його особливий публічно-правовий статус, зумовлений особливостями справ про неспроможність, поєднує в собі елементи правових статусів кожного з перелічених суб'єктів, але жодним з них не вичерпується [18, с. 3]. Ю.В. Кабенюк конкретизує: «З моменту призначення арбітражного керуючого виникає такий вид управління, який не можливо ототожнювати з управлінням підприємством, яке не перебуває в процесі банкрутства» [19, с. 133]. Тому, враховуючи зазначене, не можна віднести до присічних строків строки, у межах яких арбітражний керуючий здійснює повноваження відповідно до КУзПБ. Присічні строки не встановлюються ні Господарським процесуальним кодексом, ні спеціальним законодавством про банкрутство.

Існує думка, що строки, які встановлюються Законом про банкрутство для проведення відповідних дій у процедурах неспроможності та банкрутства чи виконання зобов'язань учасниками провадження у справі, за вказаним визначенням є процесуальними. Ці строки є бажаними, орієнтованими щодо відповідних дій учасників провадження (сторін, розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) та суду [20]. Однак такий висновок автора наведе-

ний у ретроспективі та не стосувався саме особливостей ситуації, пов'язаної з трирічним строком визнання арбітражним керуючим правочинів недійсними.

У Постанові Верховного Суду від 23.04.2019 у справі № Б-19/30-06 зазначається, що по відношенню до загальних норм Господарського процесуального кодексу України процесуальні норми, які передбачені у Законі про банкрутство, повинні застосовуватися переважно як спеціальні [21].

Датою відрухування трирічного строку, встановленого частиною першою статті 42 Кодексу, є саме дата постановлення господарським судом ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство. Тобто відрухування даного процесуального строку слід здійснювати у зворотному напрямі – з дати відкриття провадження у справі про банкрутство. З наведеного випливає закріплений Кодексом процесуальний строк для звернення до господарського суду із заявою про визнання недійсним правочину боржника, а також склад суб'єктів такого звернення [22, с. 96].

Особливий порядок визнання недійсними правочинів жодним чином не впливає на стабільність суспільних відносин, оскільки є: 1) визначеним відповідно до законодавства України та у межах провадження у справі про банкрутство; 2) здійснюється відповідно до встановлених підстав за заявою арбітражного керуючого або кредитора; 3) здійснюється лише щодо правочинів, які вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство. Вказані ознаки характеризують визнання недійсними таких правочинів, як особливий механізм, що сприяє стабільності суспільних відносин, враховуючи сферу господарювання.

На думку Р.Б. Сабодаша, яку ми підтримуємо: «ретроспективне застосування ст. 42 Кодексу про банкрутство має своєю легітимною метою недопущення фіктивного банкрутства юридичних осіб <...> та запобігання виплаті таким недобросовісним кредиторам грошових коштів боржника. <...> досягнення зазначеної легітимної мети відбувається у спосіб, що зберігає справедливий рівновагу між сторонами такого правочину та не покладає на жодну зі сторін надмірного тягаря» [23, с. 63].

Такий трирічний строк встановлюється саме щодо визнання недійсними правочинів, що вказує на спеціальний характер цієї норми, відмінний від інших строків, встановлених законодавством України, тому може мати особливу природу.

Особлива правова природа трирічного строку, передбаченого ст. 42 КУзПБ, має враховувати таке: 1) об'єкт правовідносин, щодо якого він застосовується; 2) мету застосування; 3) суб'єктний склад; 4) підстави застосування.

КУзПБ є спеціальним процесуальним нормативно-правовим актом, у межах якого відбувається провадження справ, а також визначаються процесуальні права та обов'язки учасників процесу та строки їх реалізації. Зокрема, відповідно до статті 6 КУзПБ визначені судові процедури, які застосовуються щодо боржника.

Трирічний строк, який передбачений статтею 42 КУзПБ, можна охарактеризувати як спеціальний процесуальний строк щодо реалізації компетенцій арбітражного керуючого та кредитора, який встановлений відповідно до закону. У цій ситуації не йдеться про визначення складу правопорушення або про зворотню дію закону, а встановлюється новий строк реалізації повноважень арбітражного керуючого або кредитора для захисту та збалансування прав усіх учасників процедури банкрутства. Відповідно до статті 12 КУзПБ встановлено загальний обов'язок арбітражного керуючого здійснити заходи щодо захисту майна боржника, тому стаття 42 КУзПБ конкретизує таку процесуальну компетенцію арбітражного керуючого. Крім того, відповідно до статті 42 КУзПБ таку ж компетенцію має і кредитор. Тому законодавець, на нашу думку, мав на увазі збалансування прав та обов'язків усіх учасників процесу у тому числі і за рахунок самозахисту кредитора шляхом визначення додаткових процесуальних прав. Кредитор міг не знати про укладення правочину з ознаками недійсності, а дізнався лише після відкриття провадження справи про банкрутство, тому цілком закономірно, що ліквідаційну масу боржника заінтересований збільшити у разі визнання правочину недійсним.

Висновки

Конструкція трирічного строку передбачена статтею 42 КУзПБ нагадує матеріальні норми позовної давності, оскільки передбачає також можливість звернення до суду: 1) з позовом; 2) у трирічний термін. Однак системне тлумачення законодавства про банкрутство призводить до висновку, що трирічний строк, передбачений статтею 42 КУзПБ, реалізується у межах процедури банкрутства з відповідно чітко визначеними компетенціями арбітражного керуючого та кредитора. Тобто звернення з позовом до суду щодо визнання правочину недійсним у трирічний строк, що передував відкриттю провадження

у справі про банкрутство, – це одне з процесуальних повноважень арбітражного керуючого та кредитора серед інших у межах процедури банкрутства.

У КУзПБ відбулося розширення обсягу повноважень арбітражного керуючого та кредитора щодо звернення про визнання правочинів недійсними за рахунок подовження строку, що передувало відкриттю провадження у справі про банкрутство, до трьох років. Такий строк має ретроспективний характер, тобто стосується дій та правочинів, які відбулися у минулому. У цьому випадку не йдеться про ретроактивність дії закону (зворотну дію закону) та невідповідність положенням статті 58 Конституції України.

Щодо трирічного строку, який передбачений статтею 42 КУзПБ, не встановлено спеціальних умов щодо його поновлення або подовження. Це особлива процесуальна норма, щодо якої мають бути визначені спеціальні умови поновлення або подовження.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 03.03.2021).
2. Жуков С.В. Проблемні питання визнання недійсними правочинів боржника у справі про банкрутство : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання неплатоспроможності» (18 жовтня, 2019 р.). URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16678> (дата звернення: 03.03.2021).
3. Красавчиков О.А. Советское гражданское право. 3-е изд., испр. и доп. Москва, 1985. Т. 1. 277 с.
4. Масевич М.Г. Исковая давность. *Хозяйство и право*. 1993. № 9. С. 134–135.
5. Постанова Верховного Суду від 09.04.2019 у справі № 908/32/15-г URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81369157> (дата звернення: 03.03.2021).
6. Stubbings and Others v. The United Kingdom, no. 22083/93. § 51. ECHR. 1996-IV. HUDOC. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58079> (дата звернення: 03.03.2021).
7. Степанов О.О. Недійсність правочинів неспроможного боржника. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2013. Вип. 4. С. 97-102.
8. Пригуза П. Проблеми визнання недійсними правочинів боржника в процедурах банкрутства. *Юридичний вісник України*. 2013. № 21.
9. Крат В. І. Недійсність у процедурі банкрутства: окремі прояви. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 1 (5). 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_1_7 (дата звернення: 03.03.2021).
10. Беляневич О.А. Визнання недійсними правочинів (договорів) боржника у справах про банкрутство. *Електронний науковий журнал Ius Privatum (legal doctrine and practice/правова доктрина і практика)*. 2017. № 1.
11. Камша Н. Проблемні питання наслідків визнання недійсними правочинів боржника у межах справи про банкрутство. *Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства* : збірка наукових статей / за загальною редакцією д. ю. н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. Київ: Алерта, 2019. С. 89-93.
12. Поляков Б. М. Коментар судової практики Верховного Суду України у справах про банкрутство. Київ: Логос, 2008.
13. Постанова Верховного Суду від 30.01.2019 у справі № 910/6179/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79846005> (дата звернення: 03.03.2021).
14. Луць В.В. Строки і терміни у цивільному праві : монографія. Київ: Юрінком Інтер, С. 20.
15. Постанова Верховного Суду № 904/5978/14 від 23 жовтня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77748991> (дата звернення: 03.03.2021).
16. Постанова Верховного Суду № 904/7981/17 від 03 травня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74002184> (дата звернення: 03.03.2021).
17. Беляневич О. Про особливості застосування норм про позовну давність у справах про банкрутство. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10 (260). С. 5-9.
18. Бутирська І.А. Учасники провадження у справі про банкрутство : дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарське процесуальне право»; Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Київ, 2017. 196 с.
19. Кабенюк Ю. В. Предмет правового регулювання інституту арбітражного управління як складової права неспроможності (банкрутства). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. № 50. С. 130–133.
20. Пригуза П. Проблема строків у відносинах неспроможності. *Юридичний вісник України*. 2006. № 50. 16 – 22 грудня.
21. Постанова Верховного суду у справі № Б-19/30-06 від 23.04.2019. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82130588> (дата звернення: 03.03.2021).
22. Лисенко А. Визнання недійсними правочинів боржника відповідно до вимог Кодексу України з процедур банкрутства. *Основні аспекти та проблематика застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства* : збірка наукових статей / за заг. ред. д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. Київ: Алерта, 2019. С. 94-101.
23. Сабодаш Р. Б. Ретроспективна дія законодавства про банкрутство через призму практики Європейського Суду з прав людини та Конституційного Суду України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2019. Вип. 51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/arpvchzu_2019_51_9. (дата звернення: 03.03.2021).

Olena Honcharenko, Olena Chernenko, Oleksandr Kovalyshyn. The legal nature of the three-year period provided for in Article 42 of the Bankruptcy Procedure Code of Ukraine

The article is devoted to determining the legal nature of the three-year period provided for in part one of Article 42 of the Bankruptcy Procedure Code of Ukraine. The presumption of doubtful transactions extends to transactions committed by the debtor: 1) starting from the first day of the three-year period preceding the opening of bankruptcy proceedings, 2) ending on the last day before the opening of proceedings.

The special procedure for invalidation of transactions in the field of bankruptcy of business entities does not in any way affect the stability of public relations, as it is: 1) determined in accordance with the legislation of Ukraine and within the bankruptcy proceedings; 2) is carried out in accordance with the established grounds at the request of the arbitral trustee or creditor; 3) is carried out only in respect of transactions committed by the debtor after the opening of bankruptcy proceedings or during the three years preceding the opening of bankruptcy proceedings. These features characterize the invalidation of such transactions as a special mechanism that contributes to the stability of social relations given the sphere of management. It is established that the special legal nature of the three-year term provided by Art. 42 of the Bankruptcy Procedure Code of Ukraine should take into account the following: 1) the object of legal relations to which it is applied; 2) the purpose of application; 3) subject composition; 4) grounds for application. It was found that the specified three-year term can be characterized as a special procedural term for the implementation of the competencies of the arbitral trustee and creditor, which is established in accordance with the law. In this situation, it is not a question of determining the composition of the offense or the retroactive effect of the law, but sets a new term for the exercise of the powers of the arbitral trustee or creditor to protect and balance the rights of all participants in bankruptcy proceedings. In the Code, the powers of the arbitral trustee and the creditor to apply for invalidation of transactions were expanded by extending the period preceding the opening of bankruptcy proceedings to three years. Regarding the three-year term provided for in Article 42 of the Bankruptcy Procedure Code of Ukraine, no special conditions have been set for its renewal or extension. This is a particularly procedural rule in respect of which special conditions for renewal or extension must be determined.

Key words: bankruptcy, bankruptcy procedure, arbitration manager, creditor, invalidation of the transaction, term, presumption of doubtful transactions.